
SAMLENOTAT

til Folketingets Europaudvalg og
Miljø- og fødevarerudvalg

Rådsmøde (miljø) den 26. oktober 2015

2. **Opfølgningen på FN's globale mål for bæredygtig udvikling som vedtaget i dokumentet "Transforming our world- the 2030 agenda for sustainable development" som vedtaget den 25. september 2015**

- *Politisk drøftelse*

KOM-dokument foreligger ikke

Side 2

2. Opfølgningen på FN's globale mål for bæredygtig udvikling som vedtaget i dokumentet "Transforming our world- the 2030 agenda for sustainable development" som vedtaget den 25. september 2015

- Politisk drøftelse

KOM dokumenter foreligger ikke

Resumé

På FN topmødet den 25. september 2015 blev "Transforming our world- the 2030 agenda for sustainable development" vedtaget af FN's medlemslande. Dagsordenen sætter med sine 17 globale mål og resultatet af konferencen om udviklingsfinansiering i Addis Ababa i juli 2015 retningen for bekæmpelse af fattigdom og fremme af bæredygtig udvikling frem mod 2030. Det centrale indhold i beslutningen er vedtagelsen af 17 globale mål for bæredygtig udvikling. De globale mål er universelle og vil således gælde for alle lande i verden frem til 2030. Slutdokumentet anlægger en integreret tilgang til de tre dimensioner af bæredygtig udvikling - dvs. den økonomiske, den sociale og den miljømæssige. Fred står centralt, idet det slås fast, at der ikke kan opnås bæredygtig udvikling uden fred og sikkerhed, og omvendt. Dermed sætter målene en bredere og mere vidtrækkende dagsorden end de hidtidige 2015 udviklingsmål. Målene træder i kraft den 1. januar 2016.

Baggrund

De nye globale mål for bæredygtig udvikling afløser de gældende 2015-mål, der blev fastlagt med FN's årtusindeerklæring fra år 2000. Med vedtagelsen af de globale mål for bæredygtig udvikling følges op på beslutningen fra Rio+20 konferencen i 2012 om at fastlægge globale mål for bæredygtig udvikling.

De tidligere 2015-udviklingsmål omhandlede udryddelse af fattigdom og sult; universel grundskoleuddannelse; fremme af ligestilling mellem kvinder og mænd; reduktion af børnedødelighed; forbedring af mødres sundhed; bekæmpelse af HIV, malaria, tuberkulose og andre smitsomme sygdomme; sikring af miljømæssig bæredygtighed samt etableringen af et globalt partnerskab for udvikling. Målene har de seneste 15 år givet verden en fælles dagsorden for global udvikling, som også har været pejlemærke for Danmarks og andre landes udviklingssamarbejde siden år 2000. Der er opnået mange positive resultater under 2015-målene: Antallet af personer der lever i ekstrem fattigdom er halveret fra 1990 til 2015; over 2,6 mia. mennesker har fået adgang til forbedrede drikkevandsressourcer siden 1990; dødelighed forbundet med malaria er faldet med 58 pct. fra 2000-2015, og andelen af mennesker der er underernæret, er faldet fra 23,3 til 12,9 pct. fra 1990-1992 til 2014-2016. Der udestår dog fortsat en lang række udfordringer som endnu ikke er løst med 2015 målene. Børn- og mødres dødelighed er faldet, men ikke tilstrækkeligt. Andelen af børn, der ikke går i skole, er faldet markant, men det er fortsat en stor udfordring at sikre grundskoleuddannelse for alle børn, da 57 mio. børn fortsat ikke går i skole i 2015. Der er også stor ulighed mellem kønnene, og kvinder diskrimineres fortsat ift. adgang til uddannelse, arbejde og politisk deltagelse.

På FN-topmødet den 25.-27. september 2015 vedtog verdens stats- og regeringsledere slutdokumentet "Transforming our world - the 2030 agenda for sustainable development", der fastlægger de nye globale mål for bæredygtig udvikling for de kommende 15 år. Beslutningen følger efter et langt forhandlingsforløb, der samtidigt har inddraget interessenter i betydeligt omfang. Med beslutningen om de nye globale mål sættes en bredere og mere vidtrækkende dagsorden end med 2015 målene.

De nye globale mål vil sammen med resultatet af konferencen om udviklingsfinansiering i Addis Ababa den 13.-16. juli 2015 og resultatet af klimakonferencen, COP21, i december 2015, sætte retningen for det globale samarbejde over de næste 15 år med at afskaffe fattigdom og sikre bæredygtig udvikling i verden frem mod 2030.

Der afventes fortsat officiel afklaring på EUs planer om opfølgning på 2030 dagsordenen.

Formål og indhold

Slutdokumentet "Transforming our world – the 2030 agenda for sustainable development" indeholder globale og universelle mål for verdens udvikling for de kommende 15 år.

Slutdokumentet er beskrevet i nedenstående afsnit:

Præambel

I præambelen slås det fast, at de 17 globale bæredygtighedsmål og 169 undermål er udtryk for en ambitiøs og universel dagsordenen. Med universalitet menes, at dagsordenen omfatter alle lande i verden.

I præambelen understreges de tre dimensioner i bæredygtig udvikling; den sociale dimension (people), den miljømæssige (planet), den økonomiske (prosperity). Fred (peace) indgår endvidere som en fjerde dimension.

Ift. den sociale dimension understreges, at fattigdom og sult i alle dens former og dimensioner skal udryddes, og alle skal have mulighed for at opfylde deres potentiale i værdighed og lighed i et godt miljø.

Ift. den miljømæssige dimension understreges, at jorden skal beskyttes mod ødelæggelse, herunder igennem bæredygtigt forbrug og produktion, samt at man skal sikre bæredygtig brug af naturressourcer og tage handling så hurtigt som muligt ift. klimaforandringer, så jorden kan sikres for nuværende og fremtidige generationer.

Ift. den økonomiske dimension anføres, at alle mennesker skal have "rige" og meningsfulde liv. Økonomiske-, sociale- og teknologiske fremskridt skal ske i harmoni med naturen.

Ift. fredsdimensionen anføres, at der skal sikres sikre, fredelige, retfærdige og inkluderende samfund, som er frie for frygt og vold. Der kan ikke være bæredygtig udvikling uden fred, og der kan ikke være fred uden bæredygtig udvikling.

Medlemslandene er fast besluttet på at mobilisere midlerne til at implementere dagsordenen igennem et Globalt Partnerskab for bæredygtig udvikling baseret på et ønske om styrket global solidaritet, herunder særligt ift. behovet hos de fattigste og de mest sårbare lande, og med deltagelse af alle lande, interessenter og mennesker.

Deklaration

Deklarationen indeholder en indledning, en vision, en opstilling af de fælles principper og tilsagn, en status for hvordan verden ser ud i dag, en beskrivelse af den nye dagsorden, en introduktion til midler til implementering, en introduktion til opfølgningen, samt et fælles budskab om at tage handling for at forandre verden.

I indledningen anføres, at beslutningen er omfattende, vidtrækkende, med mennesket i centrum, universel, transformativ, og at dagsordenen er uset i bredde og betydning. Det slås fast, at bekæmpelse af fattigdom er den største globale udfordring. Det slås fast, at man "vil gøre en ende på fattigdom og sult i 2030 overalt", og bekæmpe ulighed, fremme menneskerettigheder, fremme ligestilling og sikre en bæredygtig og inkluderende vækst.

I visionen opsummeres de overordnede elementer i bæredygtighedsmålene. En række af de centrale bæredygtighedsmål refereres; dvs. en verden uden fattigdom og sult, en verden hvor menneskerettigheder efterleves, en verden hvor alle kan læse og skrive, en verden med adgang til sundhed og social beskyttelse, mv. I visionen anføres ligeledes, at man ønsker en verden, hvor produktion og forbrug er bæredygtigt, og en verden, hvor brugen af teknologi sker med respekt for klimaet og den biologiske mangfoldighed.

Det anføres, at slutdokumentet bygger på FN's charter, herunder fuld respekt for international ret. Man anerkender endvidere tidligere FN beslutninger, og man anerkender Rio deklarationens principper om miljø og udvikling, herunder princippet om fælles men differentieret ansvar.

Slutdokumentet understreger, at der er betydelige globale udfordringer i forhold til bæredygtig udvikling. Milliarder af mennesker lever fortsat i fattigdom. Manglende ligestilling er fortsat en central udfordring. Arbejdsløshed, ikke mindst blandt unge, udgør et stort problem. Samtidigt er mange af de fremskridt, der er opnået over de seneste årtier, truet af globale sundhedsfarer, flere naturkatastrofer, voksende konflikter, voldelig ekstremisme, terrorisme, humanitære kriser og flygtningestrømme. Overudnyttelse af naturressourcer og negative miljøpåvirkninger, herunder ørkenspredning, vandmangel og tab af biodiversitet forværrer rækken af udfordringer som menneskeheden står overfor. Klimaforandringer udgør en af de største udfordringer.

Samtidigt fastslås det, på den anden side, at der er mange muligheder for at adressere disse udfordringer. Millioner er trukket ud af fattigdom de seneste år pga. økonomisk vækst og udvikling, adgangen til uddannelse og adgangen til informationsteknologi er steget enormt, mv.

De globale mål for bæredygtig udvikling

I indledningen refereres til arbejdet med målene under FN's åbne arbejdsgruppe. Det slås fast, at målene er integrerede og uadskillelige, globale og universelt anvendelige, og at de skal tage højde for de forskellige nationale realiteter, kapaciteter og udviklingsstader, samt respektere nationale politikker og prioriteter.

I 2030 dagsordenen fremhæves det, at målene er globale hensigtserklæringer ("aspirational"), og at hvert land vil sætte sine egne nationale målsætninger ud fra det globale ambitionsniveau i de globale mål, men under hensyntagen til den nationale kontekst. Hvert land skal også beslutte, hvorledes de globale mål skal indarbejdes i nationale planlægningsprocesser, politikker og strategier.

Slutdokumentet fastlægger 17 mål og 169 delmål. Målene retter sig mod bl.a. udryddelse af fattigdom og sult, sundhed, uddannelse, ligestilling og styrkelse af kvinder, landbrug og fødevarerikkerhed, vand, energi, bæredygtig økonomisk vækst og beskæftigelse, infrastruktur, industrialisering og innovation, reduktion af ulighed, bæredygtige byer, bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre, bekæmpelse af klimaforandringer, bæredygtig brug af marine områder og land, stop for tab af

biodiversitet, fremme af fred og retssikkerhed samt et mål om et globalt partnerskab med midler til implementering.

De 17 mål er:

1. Afskaffe alle former for fattigdom i hele verden.
2. Afskaffe sult, opnå fødevarerikkerhed og forbedret ernæring, samt fremme af bæredygtigt landbrug.
3. Sikre et sundt liv og fremme trivsel for alle i alle aldersgrupper.
4. Sikre inkluderende og ligeværdig kvalitetsuddannelse, og fremme mulighed for livslang læring for alle.
5. Opnå ligestilling mellem kønnene og styrke alle kvinder og piger.
6. Adgang til- og bæredygtig forvaltning af vand og sanitet for alle.
7. Adgang til pålidelig og bæredygtig moderne energi for alle til en overkommelig pris.
8. Fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig vækst, fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde til alle.
9. Adgang til robust infrastruktur for alle, at fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og skabe innovation.
10. Reducere ulighed i og mellem lande.
11. Gøre byer og bebyggelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige.
12. Sikre bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre.
13. Tage øjeblikkelig handling for at bekæmpe klimaforandringer og konsekvenserne heraf.
14. Bevare og sikre bæredygtig udnyttelse af havene og deres ressourcer.
15. Beskytte og genskabe økosystemer på land og fremme af den bæredygtige udnyttelse af disse systemer.
16. Styrke fredelige og inkluderende samfund, sikre adgang til retssikkerhed for alle og opbygge effektive, ansvarlige og inkluderende systemer på alle niveauer.
17. Styrke midlerne til implementering og revitalisere det globale partnerskab for bæredygtig udvikling.

Implementering

I afsnittet redegøres for midlerne til implementering. Det anføres, at det kun er muligt at nå en fuld implementering af dagsordenen igennem et revitaliseret globalt partnerskab.

Slutdokumentet fra konferencen om udviklingsfinansiering i Addis Ababa den 13.-16. juli 2015 er en integreret del af 2030 Dagsordenen og supplerer samt komplementerer de øvrige gennemførelsesmidler. Der er således sammenhæng mellem 2030 dagsordenen og beslutningerne på den tredje internationale konference om udviklingsfinansiering – den såkaldte Addis Ababa Action Agenda. Hovedelementerne i slutdokumentet fra Addis anføres, herunder beslutningen om at etablere en teknologifasiliteringsmekanisme.

Betydningen af nationalt ejerskab, strategier, finansiering, den private sektors rolle og den international handel fremhæves.

Opfølgning

I afsnittes anføres de overordnede rammer for en frivillig opfølgning på dagsordenen og evaluering af fremskridt.

Det anføres, at opfølgningen skal ske på såvel det nationale niveau, det regionale niveau og på det globale niveau. FN's medlemslande forpligter sig til at gennemføre jævnlige evalueringer (review) af fremskridt på nationalt og sub-nationalt niveau.

Ift. det nationale niveau opfordres alle lande til at udvikle praktisk mulige og ambitiøse nationale svar som opfølgning på dagsordenen, og der opfordres til at bygge på eksisterende rammer, såsom bæredygtighedsstrategier. Det anføres også, at opfølgningen er frivilligt og skal være med medlemsstaterne i fokus. Der fastlægges en række principper for opfølgning, herunder, at de skal være styret af landene, at der skal tages højde for nationale forhold, at landene skal holde øje med fremskridt ift. mål og midler, at de skal identificere mangler, løsninger, at opfølgningen skal bygge på frivillighed og at den skal bygge på deltagelse af eksterne interessenter, at den kan bygge på eksisterende platforme, at den skal bygge på evidens og data, og at opfølgningen kræver kapacitetsopbygning i udviklingslandene.

Det anføres, at der skal udvikles globale indikatorer. FN's Statistiske Kommission forventes i marts 2016 at beslutte et sæt globale indikatorer, som skal danne grundlag for den globale opfølgning, monitorering og evaluering af mål og delmål. De globale indikatorer vil blive suppleret af nationale og regionale indikatorer, som landene selv vil skulle udvikle. Danmarks Statistik deltager i arbejdet i FN's Statistiske Kommission. Det bemærkes desuden, at den danske rigsstatistiker Jørgen Elmeskov er nomineret til en plads i FN's 'High Level Group for Partnership, Coordination and Capacity-building for the Monitoring of the 2030 Agenda'. De globale indikatorer vil herefter skulle vedtages i FN's Økonomiske og Sociale Kommission (ECOSOC) og derpå endelig vedtages i FN's Generalforsamling.

Omdrejningspunktet for den globale opfølgning vil være FN's Politiske Højniveauforum (HLPF), som mødes årligt samt hvert fjerde år på stats- og regeringschefniveau (næste gang i 2019). HLPF vil fungere som ramme for udveksling af erfaringer og formulering af anbefalinger med udgangspunkt i årlige fremskridtsrapporter, frivillige landeevalueringer, tematiske evalueringer samt en global rapport om bæredygtig udvikling hvert fjerde år. FN's generalsekretær er anmodet om bl.a. at præsentere forslag til organisering af landeevalueringer samt anbefalinger vedr. frivillige fælles retningslinjer for rapportering.

Det nævnes, at den globale opfølgning og evaluering vil blive understøttet af en årlig fremskridtrapport for verdensmålene udarbejdet af FN's generalsekretær og baseret på de globale indikatorer samt data fra nationale statistiske systemer og regional information. Et af de gennemgående principper er opdeling af data på indkomst, køn, alder, race, etnicitet, migrationsstatus, handicap, geografisk placering og andre relevante kriterier.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig i sagen.

Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

Konsekvenser

Slutdokumentet er ikke juridisk forpligtende. Vedtagelsen på topmødet er udtryk for en politisk tilslutning til dagsordenen, herunder et politisk tilsagn om at følge op på de målsætninger, som fremgår af dagsordenen.

Slutdokumentet har dermed i sig selv ikke lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser.

I slutdokumentet skitseres de overordnede rammer for en frivillig opfølgning på dagsordenen og evaluering af fremskridt.

Tilrettelæggelsen af den nationale opfølgning og evaluering er et nationalt ansvar og kan tilpasses efter nationale forhold og behov.

Høring

Der er i forbindelse med høring i Miljøspecialudvalget kommet følgende bemærkninger:

Greenpeace gav udtryk for støtte til behovet for en ambitiøs opfølgning på EU-niveau. For så vidt angår regeringens foreløbige holdning blev det anført, at den er mangelfuld. Der blev henvist til, at der i slutdokumentet er anført, at der skal udarbejdes handlingsplan på nationalt, regionalt og globalt niveau, herunder at der er tale om universelle mål. Der blev i den forbindelse gjort opmærksom på, at det er utilstrækkeligt, når man fra Dansk side lægger så meget vægt på, at Danmark allerede klarer sig godt i forhold til at leve op til målene. Derudover blev der henvist til, at Danmark ikke står godt i forhold til målene for bæredygtig produktion og forbrug. Greenpeace mener ikke, at slutdokumentet kan sammenlignes med de tidligere Millennium mål, men at der netop er tale om et dokument alle lande skal leve op til og som kan anvendes som et spejl for det enkelte land. Det blev i den forbindelse anført, at dokumentet forpligter til, at man fra dansk side skal vedtage en national handlingsplan, herunder, at der er akut behov for, at vi kigger på dansk forbrugs- og produktionsaftryk i resten af verden. Det blev derudover anført, at der er aktuelle behov for at sætte fokus på at opnå de 2020 målsætninger, der er i dokumentet, hvilket ikke forudsætter forudgående fastsættelse af indikatorer for 2030-agendaen generelt.

Danmarks Naturfredningsforening indledte med fuldt at støtte Greenpeace holdning. For så vidt angår oplysningen om, at øvrige medlemslande efterspørger udarbejdelse af en EU bæredygtighedsstrategi, blev der efterspurgt en lignende stillingtagen fra dansk side. Det undrede DN, at Danmark ikke eksplicit og aktivt støttede andre landes ønske om en EU bæredygtighedsstrategi.

92 gruppen fremhævede, at der er behov for at sætte arbejdet på skinner så hurtigt som muligt – og at man derfor ikke skal vente til marts med at danne sig en mere detaljeret regeringsholdning. Der blev givet udtryk for, at miljø skal indarbejdes i EU landbrugsstøtteordningerne, handelspolitikken mv. samt at der skal ske en udmøntning af det 7. miljøhandlingsprogram med henblik på at reel udmøntning af 2030-agendaen.

Dansk Vand- og Spildevandsforening, DANVA, har skriftligt fremført, at DANVA "har med interesse bemærket, at FNs nye globale mål er på dagsordenen til det kommende rådsmøde, hvor der er skal være den første diskussion af emnet. Mål 6 om bæredygtig adgang til vand for alle, bæredygtig forvaltning af vandressourcer og adgang til sanitet for alle mennesker har stor bevågenhed hos foreningen og vores europæiske forening, EurEau. Når der planlægges opfølgning på europæisk og nationalt plan, er det vores opfordring, at brancheorganisationer med viden om vand- og spildevandsforsyning inddrages tæt i arbejdet. Det er os bekendt, EurEau har forholdt sig til barriererne for "water efficiency", som er i fokus. Det er afgørende for os, at man i det danske opfølgingsarbejde indtænker Vandvisionen fra februar 2015 – herunder vækst, teknologiudvikling, og eksport. DANVA ser frem til at kunne bidrage yderlig i processen."

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at nogle vil efterspørge udviklingen af en fælles europæisk strategi for bæredygtig udvikling.

Det ventes, at Europa-Kommissionen i 2016 vil præsentere et forslag til EU's opfølgning på dagsordenen.

Der vil ikke være forhandlinger om opfølgningen før end, at Europa Kommissionen fremlægger et forslag til den europæiske opfølgning på de globale mål for bæredygtig udvikling.

Regeringens generelle holdning

Danmarks bidrag til opnåelsen af de globale mål i 2030 dagsordenen tager udgangspunkt i Danmarks eksisterende førerposition og styrkepositioner.

Danmark er allerede og vil fortsat være blandt de lande i verden, som ligger i front mht. at bidrage til den globale opnåelse af verdensmålene. Danmark er et land med en bæredygtig økonomisk vækst, høj beskæftigelse, et højt velstandsniveau, en høj grad af ligestilling mellem kønnene, et højt socialt velfærdsniveau, en effektiv miljøbeskyttelse, og et åbent demokrati med respekt for menneskerettighederne.

Danmark vil arbejde for en ambitiøs opfølgning i EU, hvor alle medlemsstater bidrager. Endvidere vil Danmark arbejde for at integrere 2030-dagsordenen i relevante EU-strategier, f.eks. EU's strategi for Bæredygtig Udvikling og EU's Miljøhandlingsplan. Danmark vil arbejde for, at EU udarbejder tematiske rapporter på udvalgte områder.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været forelagt for Folketingets Europaudvalg i forbindelse med vedtagelsen af rådskonklusioner forud for de afsluttende forhandlinger.